



Saopštenje za medije

22. oktobar 2013. godine

Zdravstveni troškovi prljavog uglja, koje je moguće izbeći, u tri zemlje regiona iznose 6.5 milijardi evra

Ministarski savet Energetske zajednice, kojim trenutno predsedava Srbija, zasedaće u Beogradu u četvrtak, 24. oktobra, kako bi odlučio o pristupu čišćenju zagađenja prouzrokovanog sagorevanjem uglja u skladu sa svojim težnjama ka članstvu u Evropskoj uniji. Grupa nevladinih organizacija objavila je izveštaj kako bi doprinela ovoj diskusiji. *Vreme je za postepeno ukidanje prljavog uglja u Jugoistočnoj Evropi: Skriveni trošak koji možemo izbeći* [1], izveštaj predstavljen danas u Beogradu, svedoči o potrebi zaštite građana i građanki Jugoistočne Evrope od zdravstvenih poteškoća koje su rezultat sagorevanja uglja. Regionalna organizacija SEE Change Net, u saradnji sa organizacijama Centar za zastupanje građanskih interesa – CPI (Bosna i Hercegovina), Fraktal i CEKOR (Srbija) i MANS (Crna Gora), pozivaju Energetsku zajednicu da izbegne bilo kakve zastoje pri implementaciji direktiva Evropske unije koje regulišu smanjenje zagađenja vazduha od strane termoelektrana na uglj.

Grupa zemalja potpisnica Ugovora o uspostavljanju Energetske zajednice – predvođena Srbijom – pokušava da blokira predlog Evropske komisije za podsticanje što brže implementacije direktiva koje kontrolišu zagađenje od strane termoelektrana na uglj. Snaga odluke ministara regiona o dve ne toliko poznate ali jako važne direktive (Direktiva o velikim ložištima (LCPD) i Direktiva o industrijskim emisijama (IED) [2]) će jasno pokazati da li im je više stalo do profita ili zdravlja i zaštite prava građana.

Zasad, zemlje regiona nisu uspele da se pripreme za strožije standarde za emisije [3], i dok se rokovi približavaju, u potrazi su za izgovorima. “Srpska vlada predlogom odlaganja implementacije ovih ključnih direktiva želi da osudi svoje građane na život u zagađenju tokom narednih godina. Ne želimo da nas u Evropi tretiraju kao građane drugog reda”, rekao je Zvezdan Kalmar iz CEKOR-a.

Jernej Stritih, autor izveštaja, nezavisni konsultant i bivši direktor Kancelarije za klimatske promene u Vladi Slovenije, kaže: “Ako uporedimo opcije investiranja u izgradnju novih elektrana na uglj ili instaliranje opreme za kontrolu zagađenja u postojeće elektrane, sa trenutnim godišnjim troškovima kojima se ekonomija izlaže zbog korišćenja uglja (zdravstveni troškovi i subvencije), jasno je da uglj treba izbaciti iz upotrebe što je pre moguće.”

Projektovani godišnji zdravstveni troškovi se kreću u rasponu od 2.3 do 6.5 milijardi evra u zemljama regiona – Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. [4] “Još jedna alarmantna činjenica je da čak i ako se zagađenje smanji za 90% u odnosu na sadašnje vrednosti, godišnji zdravstveni troškovi će ostati na nivou između 250 i 650 miliona u ove tri zemlje”, rekla je Lidija Kesar iz NVO Fraktal.

S druge strane, ulaganje u kontrolu zagađenja, a zatim zatvaranje postojećih elektrana u narednih 10 godina koštalo bi 1 milijardu investicija, te uzrokovalo oko 40 milijardi eksternih troškova do njihovog zatvaranja, ali bi negativni efekti na zdravlje bili smanjeni mnogo pre nego u slučaju izgradnje novih postrojenja koja bi radila u narednih 50 godina.

Javnost regiona zaslužuje bolje, objasnio je Dejan Milovac iz NVO MANS iz Crne Gore. “Ako standardni životne sredine Evropske unije ne budu odlučno nametnuti, naći ćemo se u situaciji u kojoj će naša vlada profitirati od prodaje energije Italiji, a mi ćemo plaćati zdravstvene troškove i troškove zagađenja.”

Evropska komisija i Sekretarijat Energetske zajednice se moraju odupreti pokušajima odgađanja implementacije ključnih direktiva o zagađenju koje će pomoći smanjenju smrti izazvanih sagorevanjem uglja. Ministarski savet Energetske zajednice treba da odluči u korist primenjivanja mehanizama koji mogu spasiti ljudske živote. Ključno je da bilo koji mehanizam jačanja obaveza ugovornih strana Energetske zajednice kada su u pitanju direktive LCP i IE bude obavezujući, a ne u formi “preporuka” ili “smernica”. Irma Filipović iz Centra za zagovaranje građanskih interesa – CPI kaže: “Odluka koja će biti donesena u četvrtak će pokazati čiji se interesi štite – interesi industrije ili interesi građana.”

Kontakti:

Ana Ranković, NVO Fraktal, + 381 63 180 3333, ana.rankovic@ngofractal.org

Lidija Kesar, NVO Fraktal, +381 63 845 2410, lidija.kesar@ngofractal.org

Masha Durkalić, Fondacija Mreža za promene JIE, + 387 63 999 827, masha@seechangenet.org

Beleške za novinare/ke:

[1] Linkovi za izveštaj na <http://seechangenetwork.org/images/publications/lcpd-srb-web2a.pdf> i <http://www.cekor.org/>.

[2] Direktive LCP i IE teže ka smanjenju štetnih uticaja zagađenja putem kontrolisanja emisija iz termoelektrana, naftnih rafinerija, čeličana i drugih industrijskih postrojenja. U Evropskoj uniji direktiva LCP je u procesu zamene direktivom IE, koja će zameniti sveukupnih sedam direktiva vezanih za zagađenje i pojačati minimalne obavezujuće standarde Evropske unije o granicama zagađenja, od 1. januara 2016, s mogućim izuzecima zavisno od slučaja (Tranzicioni Nacionalni Plan) za linearno smanjenje granica emisija koje treba postići najkasnije do 1. jula 2020.

[3] Obaveze je trebalo ispuniti do 2018, međutim, Srbija i Ukrajina teže ka pregovaranju o neispunjenim obavezama i čak su zatražile još vremena da očiste postojeća velika ložišta do 2025. ili čak do 2030. godine.

[4] Poređenje godišnjih troškova koje ekonomija trpi zbog korišćenja uglja i opcija investiranja

Država	Godišnji zdravstveni troškovi u evrima	Godišnji nivo subvencija za fosilna goriva u 2009. u evrima	Ulaganje u kontrolu zagađenja u postojećim termoelektranama u evrima	Novoplanirana ulaganja u evrima
Bosna i Hercegovina	0,5 – 1,3 bn	1,1 – 1,2 bn	270 m	1,75 bn
Crna Gora	50 - 140 m	290 -320 m	127 m	175-267 m
Srbija	1,8 - 5 bn	2 – 2,5 bn	634 m	7,89 bn

Izvori: “Neplaćeni račun za zdravstvene usluge: Kako nas elektrane na uglj čine bolesnim”, HEAL, Energetska strategija Energetske zajednice, Ref: 10. MV/18/10/2012 - Aneks 19/27.07.2012.; Subvencije za fosilna goriva na Zapadnom Balkanu, UNDP RBEC Bratislava 2011. Nema posebnih podataka koji se odnose na uglj, ali se smatra da on zauzima većinski udeo u fosilnim gorivima u zemljama koje se razmatraju. Nacionalni strateški dokumenti. Procene zdravstvenih troškova za BiH i Crnu Goru su ekstrapolirane iz procene za Srbiju u linearnoj vezi sa proizvodnjom električne energije iz uglja prema glavi stanovnika.